

Ti pomisleki silijo brez dvoma, da naj se poišče drugačna pot, po kateri naj pride vsem udeležencem pričakovana varnost. Tisto fakultativno izplačevanje valute stavbenega posojila potom zaupnikov, kakršno je v zakonu za Nemčijo določeno, se strožjemu sistemu našega načrta pač ne bi dalo utelesiti. In vendar kaže, povzeti vsaj idejo zaupnikov in jih postaviti namesto denarnih stavbenih uradov. Mislim si stvar tako, da bi se pooblastila kaka banka za sprejemanje in izplačevanje posojilne valute. Pri tem naj bi bila vezana le na odobritev računa po stavbenem gospodarju in glede višine računskih postavk na maksimalni tarif, ki bi ga določevalo in objavljalo stavbeno oblastveno za vsako stavbeno dobo sproti. Na ta način bi izginilo tisto odurno jerobstvo in konkurenčno nasprotovanje, stroški bi bili brez dvoma dokaj manjši, in pri vsem tem bi bilo možno, da bi se založeni denarji v banki obrestovali, dočim bi po stavbenih denarnih uradih ležali brez najmanjšega haska.

(Dalje prihodnjič.)



Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Pravni pripomočki intervenientov, ki so sosporniki (§ 14 in 20 c. pr. r.) učinkujejo za vse. — Formelnemu predpisu §-a 579 o. d. z. je ustrezno le tedaj, ako se priča poslednje volje podpiše vsaj s pristavkom »priča«; pristavek »zapisnikar« ne zadostuje in je taka poslednja volja po §-u 601 o. d. z. neveljavna. — Derogatorna klavzula (§ 716 o. d. z.) težko ali sploh ne izvedljive vsebine ne ustanavlja nepreklicne, torej neveljavne poslednje volje, ker je klavzulo samo možno preklicati, poslednjo voljo samo pa uničiti (§§ 716 in 717 o. d. z.). — Interpretacija § 565 o. d. z.

C. kr. okrožno sodišče v M. je v pravni stvari tožnice Marije M. ob postranski intervenciji Jerneja in Franceta P., Hermine in Marije R. proti toženi »Dijaški kuhinji« v M. ob postranski intervenciji Gustava P., Jakoba H., Jerneja V. in Josipa V. izdalo v glavni stvari radi neveljavnosti oporoke nastopno sodbo:

Toženi nasproti se ustanovi, da je pismena oporoka z dne 3. marca 1902 dne 6. avgusta 1910 zamrle Marije D. neveljavna in

da pristojda dedna pravica tožnici na podlagi oporoke z dne 4. aprila leta 1910.

Dejanski stan.

Dne 16. avgusta 1910 umrla Marija D., hišna posestnica v Mariboru, je zapustila dvoje oporok in sicer dtto. Maribor 3. marca 1902 in dtto. Maribor 8. aprila 1910.

V prvi je postavila dijaško podporno društvo »Dijaška kuhinja« v Mariboru glavnim dedičem. Ta oporoka ima derogatorno klavzulo, da so vse dosedanje zadnjevoljske naredbe ob veljavo in da naj bodo tudi vse poznejše naredbe neveljavne, če bi ne bile od nje same z latinskimi črkami in z rdečilom pisane ter z črnilom dvakrat podpisane pred časovnim datumom.

V drugi oporoki z dne 8. aprila 1910 pa je postavljena glavnim dedičem Marija M., zasebnica v Mariboru; v tej oporoki ni zgoraj omenjena klavzula ne razveljavljenja, niti ne odgovarja ta oporoka v prvi oporoki predpisani obliki.

Toženo društvo »Dijaška kuhinja« se je na podlagi oporoke z dne 3. marca 1902, Marija M., današnja tožnica, iz naslova oporoke z dne 8. aprila 1910 prijavila pogojno dedičem.

V toliko je dejanski stan nesporen. Tožnica trdi, da je oporoka z dne 3. marca 1902 neveljavna, ker je priča v oporoki, dr. Radoslav P., kot odbornik društva »Dijaška kuhinja« vdeleženi dedič ter v obilni meri interesiran, tedaj nezmožna priča. Nadalje pa izpodbijana oporoka ne vsebuje resnične volje zapustnice, ker ni hotela društva »Dijaška kuhinja« postaviti glavnim dedičem, temveč mu voliti le 500 kron.

Tudi je oporoki z dne 3. marca 1902 dostavljena derogatorna klavzula neveljavna, ker ni izražala volje zapustnice, ki je znala pisati le kurentno pisavo, z latinskimi črkami pa je znala le podpisati svoje ime. Sama bi si bila tedaj onemogočila nanovo testirati, kar pa gotovo ni bil njen namen, ker je pozneje naredila še tri oporoke.

Derogatorno klavzulo je tedaj smatrati kot nemogoč pogoj ter je zaradi tega neveljavna.

Marija D. si tudi nikdar ni bila svesta dalekosežnosti te klavzule, kajti po omenjeni oporoki je napravila še dve notarski oporoki z dne 16. decembra 1905 in 13. marca 1906, in pa oporoko z dne 8. aprila

1910, ne da bi bila komurkoli omenila niti izpodbijane oporoke, niti derogatorne klavzule.

Oporoko z dne 8. aprila 1910 je naredila Marija D. v istočasni prisotnosti naprošenih oporočnih prič B., K. in D. ter jo proglasila kot svojo oporoko.

Derogatorna klavzula v izpodbijani oporoki se je pristavila po predlogu drja P. in ne po inicijativi in prosti volji zapustnice.

Na stališču tožnice stoje postranski intervenijenti tožnice J. P., F. P., H. R. in M. R., trdeč, da je edinole oporoka z dne 8. aprila 1910 veljavna.

Toženka navaja sledeče:

Dne 12. junija 1901 je prišla Marija D. v pisarno drja P. z izraženim namenom, da naredi oporoko; takrat je dala tudi potrebne informacije ter poverila drju P. sestavo oporoke. Dr. P. je napravljajl zadevne oporočne osnove, katere je predložil Mariji D. v pregled, dokler ni konečno dne 3. marca 1902 v prisotnosti Marije D. v svoji pisarni dr. P. svojemu stenografu narekoval izpodbijano oporoko, katero je Marija D. točko za točko odobrila, in jo, ko se ji je še enkrat prebrala, v celoti odobrila ter konečno podpisala.

Ni res, da Marija D. ni poznala latinske pisave. Doma je bila iz slovenskega ozemlja (Ptuj), bila je rojena Slovenka, znala je tedaj gotovo slovenski pisati, gotovo pa je znala svoje ime slovenski podpisati.

Oporoka se, da bi bil dr. P. nezmožna priča. »Dijaška kuhinja« je dobrodelno društvo za preskrbovanje hrane ubogim dijakom, juridična oseba z lastnim imetjem. Sicer pa dr. P. ob času ustanovitve izpodbijane oporoke z dne 3. marca 1902 ni bil odbornik.

Oporoka se nadalje, da bi bila derogatorna klavzula v oporoki z dne 3. marca 1902 »contra bonos mores«, ter navaja, da tožnica nima aktivne legitimacije: Oporoka z dne 8. aprila 1910 je neveljavna, ker je podpisana samo od dveh oporočnih prič.

Postranski intervenijenti toženke navajajo posebno še sledeče:

Nepravilno je, da je hotela M. D. društvu »Dijaška kuhinja« zapustiti samo volilo, ter da se je v tem zmislu izrazila. Derogatorna klavzula je resnično odgovarjala volji zapustnice. Njena morebitna nezmožnost slovenske pisave že zaradi tega ne more biti nemogoč pogoj, ker se je zapustnica latinski pisavi priučila; sicer pa bi bila lahko s par besedami derogatorno klavzulo preklicala, ali pa bila izpodbijano oporoko lahko, raztrgaje jo, uničila.

Če Marija D. ni omenila sporne oporoke pri napravi poznejših oporok, se je to zgodilo za to, ker je bila prepričana, da ostane ista tako v veljavi, ter je napravila poznejše oporoke le na priganjanje mnogih sorodnikov, da bi jo pustili v miru.

Zapustnica sama je zahtevala pristavek derogatorne klavzule v oporoki, oziroma je izjavila, oporoka naj bo neizpremenljiva.

Iz zapuščinskega akta sta se prečitali oporoki z dne 3. marca 1902 in 8. aprila 1910, ter se je ugotovilo, da se krijete z izpovedbami strank. Mesto v oporoki z dne 3. marca 1902, v katerem se postavlja dedič, se glasi: Vse, kar se od mojega premoženja mogoče na ta način še ni razdelilo, kakor tudi vse, kar bi postalo prosto, če bi katero prejšnjih določil iz kateregakoli vzroka odpadlo, naj pripade dijaškemu društvu »Dijaška kuhinja« v Mariboru kot dedni delež.

Iz §-a 3, pravil društva »Dijaška kuhinja« v Mariboru, se konstatuje, da je smoter društva ta, preskrbovati ubogim in marljivim srednješolcem ter učiteljišnikom v Mariboru opoldansko hrano.

Priča dr. Radoslav P. pravi, da je prišla junija meseca 1901 Marija D. v njegovo pisarno z naročilom, naj bi ji napravil oporoko, ter je podala potrebne informacije, katere so vsebovale različna volila, med temi tudi eno z besedilom: »Kar ostane, dobi »Dijaška kuhinja«.« O kaki derogatorni klavzuli takrat še ni bilo govora. Po teh informacijah je zasnoval priča dr. P. oporočni osnutek, katerega je dobila zapustnica domov v pregled. Tudi ta osnutek vsebuje določbo, tičečo se »Dijaške kuhinje«. Priča predloži stenoграфski zapisek, kakor misli, osnutek oporoke z dne 3. marca leta 1902. V tem osnutku se že nahaja derogatorna klavzula. Te osnutke je imela Marija D. tudi pri sebi doma in sicer menda v latinski pisavi. Dne 3. marca 1902 je Marija D. v pisarni drja. P. vprašljivo oporoko prebrala, ali pa se ji je prebrala, ter jo je podpisala. Takrat, ko se je narekoval koncept, je izjavila Marija D., da je njena volja, da naj bi bila ta oporoka tako sestavljena, da bo edino veljavna, ne kaka prejšnja ali poznejša. Priča ji je nato pojasnil, da se nepreklicne oporoke ne da narediti, ter ji je obrazložil, da se dado napraviti le gotove omejitve. Izraza »derogatorna klavzula« zapustnica seveda ni razumela. Nato se je derogatorna klavzula sprejela v oporoko in je dr. P. razložil Mariji D. njeno vsebino in njen pomen. M. D. je vzela vsebino klavzule na znanje in priča je mnenja, da je

isto tudi razumela. Tudi ni omenila, da ni zmožna latinske pisave. Kako je prišla v stenografskem osnutku oporoke pri derogatorni klavzuli namesto besede »ali« besedica »in«, ne ve priča več povedati.

Priča dr. F. pravi, da je Marija D. v njegovi pisarni napravila dve oporoki in eno izročilno pogodbo, a pri tem ni zapustnica nikoli omenila, da je že leta 1902 pri drju. P. napravila oporoko. — Priča Alojzij B. pravi, da ga je M. D. leta 1910 enkrat ogovorila ter mu rekla, da ga bode naprosila, naj ji bo priča pri oporoki, ker hoče oporoko, v kateri je tudi »Dijaški kuhinji« nekaj naklonila, izpremeniti. Dijaki so nehvaležni, jo niti ne pozdravljajo. Nekoliko časa po tem, ga je dala poklicati v svoje stanovanje, kjer ste bili že priči Alfonz D. in Ivan K. V teh vseh treh istočasni prisotnosti je Marija D. razglasila svojo poslednjo voljo, katero je Alfonz D. napisal. Prejšnjih oporok, kakor tudi »Dijaške kuhinje« takrat ni omenila.

Priča Alfonz D. pravi, da mu je leta 1906. Marija D. pravila, da je napravila oporoko, v kateri je tudi nekaj naklonila slovenskemu dijaškemu domu, ter da namerava to oporoko po nasvetu neke gospe preklicati. — Marija D. je imela pri sebi v hiši vedno sorodnike, nečakinje in nečake. Če je bila s katerim izmed njih nezadovoljna, če se je nanj jezila, je to izražala na ta način, da je izpremenila svojo poslednjo voljo. Pri sestavi oporoke z dne 8. aprila 1910 je bil priča prisoten, in sicer je bil od Marije D. povabljen. Tam je bil Ivan K. in kmalu nato je prišel tudi Alojzij B. Tema dvema in njemu je potem Marija D. izjavila, da hoče postaviti svojo nečakinjo Marijo M., današnjo tožnico, glavnim dedičem, ter je izpremenila tudi nekatera volila. Priča je potem napisal od zapustnice izraženo voljo, prebral listino, katere vsebino je Marija D. odobrila in podpisala. Priča sam se je podpisal kot »z a p i s n i k a r«, ker mu je zapustnica v tej poslednji volji naklonila volilo 200 K. O kaki drugi oporoki, ali o kaki derogatorni klavzuli Marija D. ni takrat ničesar omenila.

Že leta 1908. je priča, po naročilu Marije D., sestavil zanj oporoko, pri kateri so bile navzoče iste priče. Takrat se je vzela izjava v oporoko, da naj odpade volilo za »Dijaško kuhinjo«. O kaki derogatorni klavzuli tudi takrat ni bilo govora.

Priča Ivan H. pravi, da je stanoval dve leti pri Mariji D. in mu je prilično pravila, da je prišla zelo mlada od doma, da tedaj ne

zna pravilno slovensko govoriti, in da latinice pisati ne zna. Pri svojem možu se je učila le nemško pisati.

Priča Katarina N. je izjavila, da je deset let služila pri umrli Mariji D., ki sploh ni znala ne brati, ne pisati. Pozneje se je po navodilih svojega moža toliko naučila, da je znala za silo pisati svoje ime. Pisave v zapisnih knjigah, predloženih po dr. M., so deloma pisane od moža umrle D., deloma so to pisni poskusi Marije D.

Priča Marija L. pravi, da Marija D., ki je bila njej nasproti jako blagotvorna, ni bila posebno naklonjena dijakom, tudi ne H.-ju, ki je pri njej stanoval. Prilичno se je njej nasproti izrazila, da naj kmetje raje porabljajo svoje sinove doma pri delu, namesto da se zanje pri delu trudijo.

Priča Ivan K. pravi, da je Marija D. že leta 1898. prišla k njemu z neko oporoko, katero naj bi bil podpisal kot priča. Vsebina oporoke priči ni bila znana. Takrat se o društvu »Dijaška kuhinja« ni govorilo.

Dne 8. aprila 1910 se je v pričini navzočnosti v stanovanju Marije D. napravila zopet oporoka, na koje vsebino se pa priča natančno več ne spominja. Toda zapustnica mu je bila že pred 8. aprilom 1910 pravila, da hoče v novi oporoki postaviti današnje tožnico glavnim dedičem; to se je v oporoki z dne 8. aprila 1910 tudi zgodilo. O prejšnjih oporokah, oni pri drju P. sestavljeni in obeh pri drju. F. narejenih, Marija D. takrat ni ničesar omenila; na opazko, češ, naj bi kmetje svoje sinove raje za delo doma pridržali, namesto da jih pošiljajo v šole, se priča ne spominja.

Razlogi.

Najpreje je razmotrivati vsled zadevnega ugovora aktivna legitimacija tožnice. Toženka opira ta ugovor na to, da manjka oporoki z dne 8. aprila 1910, na kateri temelji tožbeni zahtevek, postavna oblika, ker je samo pred dvema pričama narejena; Alfonz D. je namreč podpisan le kot zapisnikar.

Tožiteljica tedaj ne bi imela pravnega interesa (naslova?) izpodbijati oporoko z dne 3. marca 1902.

A tudi če se ne upošteva sicer ne popolnoma pojasnjeno in za postavno dedovanje tožnice morda merodajno sorodstvo njeno z Marijo D., je uvaževati, da se oporoka z dne 10. aprila 1910 dosedaj od nobene strani ni izpodbijala, da se je tedaj ne more smatrati ob

sebi neveljavnim, da pa toženka, — izvzemši danes sporno derogatorno klavzulo oporoke z dne 3. marca 1902 ni upravičena in interesirana izpodbijati oporoko z dne 10. aprila 1910 iz drugih formalnih vzrokov, ker bi bili obe notarski oporoki z dne 16. decembra 1905 in 13. marca 1906 kot pozneje ustanovljeni njenim pravicam na poti. (§ 713 o. d. z.) Legitimacija tožnice za to tožbo se je tedaj od toženke po krivici zaničala, tembolj, ker je določeno v notarski oporoki z dne 16. decembra 1905 tožnici višje volilo, nego v oporoki z dne 3. marca 1902 in bi imela interes izpodbijati oporoko z dne 3. marca 1902 tudi, če oporoka z dne 8. aprila 1910 ne bi prišla v poštev.

V stvari sami pa je sodišče uvaževalo to-le:

Nesporno je, da se nahaja v oporoki z dne 3. marca 1902 derogatorno klavzula v dejanskem stanu omenjene vsebine. Tožnica pa trdi, da ta klavzula ni odgovarjala volji zapustnice, da zapustnica ni poznala njene dalekosèžnosti, da se je zapustnici s to klavzulo za vedno odvzela možnost testirati, ker ni bila zmožna latinice, oziroma si je pridržala pravico, prenarediti oporoko z nemogočim pogojem. Vse to prereka tožena. Pri presoji vprašanja, če je navedena klavzula v oporoki z dne 3. marca 1902 pravoveljavna, ozirati se je pred vsem na določilo §-a 552 o. d. z., da je poslednja volja v bistvu preklicljiva. Nepreklicna izjava poslednje volje je tedaj čisto izključena.

Zapustnik, ki temeljem §-a 716 o. d. z., pridene izjavi svoje poslednjè volje derogativno klavzulo, si omeji pravico proste preklicljivosti na ta način, da veljaj vsaka poznejša oporoka le, če je ali izrecno razveljavil klavzulo, ali če jo je v novi oporoki izpolnil. V istini se tedaj ustvari za novo oporoko nadaljni natančno določeni predpis oblike, če naj bo voljavna navzlic prejšnji oporoki.

Kakor je na eni strani sodišče primorano, strogo presoditi, če ustreza poznejša oporoka natančno vsem zahtevam §-a 716 o. d. z. in če je sposobna, razveljaviti prejšnjo z derogatorno klavzulo opremljeno oporoko, tako je na drugi strani potrebno, da se istotako strogo preišče, če je taka preklicnost oporoke omejujoča klavzula tudi resnično odgovarjala zapustničini volji in če se ni izkazalo, da je praktično z ozirom na posebne okoliščine preklicnost popolnoma odstranjena.

Iz izpovedi priče dr. Radoslava P., ki je sestavil oporoko z dne 3. marca 1902, se ugotovi, da je zapustnica od njega zahtevala, da

naj bode oporoka tako sestavljena, da ne bo veljavna nobena prejšnja in nobena poznejša oporoka, kar je razumel priča po vsej pravici tako, da naj bi se napravila nepreklicna oporoka. Podučil je Marijo D., da se taka oporoka ne more sestaviti, ampak da se smejo napraviti le gotove omejitve. Nato se je sprejela omenjena klavzula v testament, priča je zapustnici obrazložil njeno vsebino, ter ji povedal, da se sprejme kot omejitev v oporoko zato, da bi bila nepreklicna. Marija D. je vzela vsebino klavzule na znanje in priča je mnenja, da jo je razumela.

Za spor odločilna izjava priče drja. P. kaže, da Marija D. ni bila duševna povzročiteljica vsebine te klavzule, da ni nastala po njeni inicijativi. Ona je le odobrila po priči drju. P. stavljen ji predlog; § 565 o. d. z. pa določuje, da mora zapustnik svojo voljo določno izjaviti, ne pa, da le pritrdi stavljenemu mu predlogu. Pri tako važni določbi, kakršna je klavzula po §-u 716 o. d. z., se mora pa tudi zahtevati, da določi zapustnik sam vsebino in posamezne formalitete klavzule, kajti nevarnost je, da bi pozneje ne mogel več napraviti oporoke, če ne bi izpolnil vseh točk klavzule; ta nevarnost je tem večja, čim bolj komplicirana je klavzula in čim priprostejše olike je zapustnik.

Iz tega sledi, da določba predmetne derogatorne klavzule že z ozirom na § 565 o. d. z. ni pravoveljavna.

Brez pomena pa je klavzula tudi iz tega razloga:

Glasom pričevanja drja. P. je zapustnica nameravala napraviti nepreklicno oporoko. Po navodilu priče, kot sestavitelja oporoke, naj bi se mesto tega sprejela derogatorna klavzula, ter je priča zapustnici izrecno izjavil, da pride klavzula v zapustilo¹⁾ kot omejitev, »da bi se ne moglo preklicati«. Po klavzuli naj bi se bilo torej to doseglo, kar zakon v §-u 552 o. d. z. naravnost izključuje: namreč enostranska, a nepreklicna poslednja volja. Ugotoviti je tudi, da bi se bil, kakor stvar stoji, ta smoter dosegel, če naj klavzula obvelja.

To izhaja deloma iz kompliciranosti v klavzuli predpisane oblike za veljavni poznejši testament, če se ista primerja z življenjskimi razmerami in s stopnjo zapustničine omike, priproste žene iz naroda, deloma iz okoliščine, dokazane po izpovedbah prič Ivana H. in Katarine N., da zapustnica ob možitvi ni znala ne pisati, ne brati, da jo je soproj naučil in da latinice pisati ni znala.

¹⁾ »Zapustilo“ na Notranjskem v rabi za „oporoko“, „poslednjo voljo“, „testament“.

Resničnost teh navedeb sledi tudi iz predloženih pisav, v kolikor se da glede njih sploh dognati, da so od Marije D. Jasno je tedaj, da zapustnica klavzule izpolniti ni mogla in da preklic oporoke z dne 3. marca 1902 ni bil le otežkočen, marveč sploh nemogoč. Klavzula nasprotuje torej v §-u 552 označenemu strogemu pravnemu pravilu, da bodi testament po svojem bistvu nepreklicen.

Temu nasproti ne gre trditi, da zapustnici ni bilo treba klavzule izpolniti, marveč da bi jo bila smela uničiti, kajti tu gre za klavzulo kot tako in za to, naj li, če obvelja, pravno učinkuje.

Če pa je klavzula brezpomembna, tedaj je testament z dne 3. marca 1902 brez učinka, pač pa oni z dne 8. aprila 1910 kot zadnji testament Marije D. tako dolgo, da ga ne izpodbije v to upravičena oseba.

Pripomni se še, da bi glasom pričevanja navedenih prič vsebina oporoke z dne 3. marca 1902 ne odgovarjala faktično poslednji volji zapustnice, ker je zapustnica v zadnjih letih omalovaževala dijake in »Dijaško kuhinjo«.

(Ta razsodba ima h koncu zaznamek poznejšega datuma, kakor je iztekla razsodba. Ta zaznamek se glasi:

Predstoječa razsodba se je na prvi strani v 15. vrstici od zgoraj uradoma popravila glede postranskega intervenienta G. P.: glej prizivno razsodbo.)

Proti tej razsodbi so se prizvali tožena in njeni postranski intervenijenti.

Prizivno sodišče prizivu tožene in njenih intervenientov ni ugodilo in obsodilo toženo »Dijaško kuhinjo« na povračilo stroškov tožnici in njenim postranskim intervenientom.

Dejanski stan.

Tožnica in njeni intervenienti izpodbijajo v posebnih prizivih razsodbo v polnem obsegu in se prva v vzklicnem izvodu sklicuje na prizivni razlog napačne dokazne ocene in napačne pravne presoje, slednjič pa na pomanjkljivost postopanja in napačno pravno oceno.

Izvajajoč prvi razlog, se sklicuje tožena na to, da je I. instanca iz dokaznega materiala prezrla pravilni sklep, da je Marija D. v svrhu definitivne uravnave svojih premoženjskih razmer za slučaj smrti napravila oporoko pri drju. P., nadaljna zapustila pa, zavedajoč se

njih neveljavnosti, napravila zgolj, da pomiri nasilne sorodnike, ker bi se sicer moralo domnevati, da je zapustnica prišla ob pamet in da so bile poznejše oporoke vsled tega po §-u 566 o. d. z. neveljavne. Napačno je tudi sklepanje iz izpovedbe drja. P., da zapustnica ni proizvožiteljica derogatorne klavzule, ker je prišla k drju. P., ga vprašala, kako se napravi nepreklicna oporoka ter potem po pojasnilih zastopnikovih odobrila njegove predloge. Tudi sklep, da Marija D. ni bila zmožna latinice, oziroma da se je ni mogla privaditi, je napačen, ker je bilo za to od leta spornega testamenta (1902) pa do njene smrti (1910) dovolj časa.

V pravnem oziru so se upoštevali vsi zakoniti formalni zahtevki, celo § 580 o. d. z., dasi je zapustnica znala pisati. Neopravičeno označuje I. instanca klavzulo kot komplicirano, ker je bila zapustnica sicer neolikana, pa jako bistroura. S to klavzulo ni testament nikakor postal nepreklicen, ker bi ga zapustnica vsak čas od drja. P. zahtevati utegnila, ga mogla uničiti, ali pa si pri drugem zastopniku zaprositi nasveta; tudi je bila gotovo zmožna latinice vsaj v tem obsegu, da bi bila spisala kratko preklicno izjavo.

Postanski intervenienti karajo, kar se tiče pomanjkljivega postopanja, da je sodba prezrla postranskega intervenienta G. P. in da torej tožba njemu nasproti ni rešena. Pomanjkljivo in napačno pa je tudi protokoliranje izpovedbe drja. P. v tem oziru, da je slednji Marijo D. le podučil, da je klavzula otežkočenje preklica, ne pa, da s tem postane testament nepreklicen.

Kar se pa tiče pravne presoje, se je pa nezadostna legitimacija tožnice k tožbi napačno tolmačila; tako tudi določba §-a 565 o. d. z., ki velja le za ustne oporoke, ne pa za obliko. Tudi sklepanje v tem oziru, da je preklic oporoke in concreto nemogoč, je napačno.

Na ustni razpravi, koder so prizivatelji stavili prizivnim razlogom odgovarjajoče prizivne predloge, je zastopnik tožnice glede priziva tožene še posebej karal, da se v prizivu ne navaja prizivno sodišče.

Razlogi.

S tem, da je tožena svoj priziv naslovila na »II. instanco«, je prizivno sodišče zadostno označeno, tembolj, ker je sicer nejasna označba pravilno popolnjena v prizivu postranskih intervenientov.

Ker si priziva tožene in postranskih intervenientov ne nasprotujeta, se je razpravljalo o obeh prizivih zaeno.

Da se postranski intervenient G. P. ne imenuje v prvi sodbi, ni pomanjkljivost, marveč le pogrešek, ki ga naj sodišče I. stopinje popravi v zmislu §-a 419 c. pr. r.; ta pogrešek je tembolj brezpomemben, ker zastopa G. P. v pravdi isto stališče, kakor toženi in ostali postranski intervenienti.

Glede ostalih prizivnih razlogov upoštevati je v prvi vrsti razlog napačne pravne ocene o ugovoru pomanjkanja legitimacije k tožbi s strani tožnice.

Tozadevno je prizivu pritrditi, da je tožena v tej pravdi opravičena, izpodbijati veljavnost poslednje volje iz leta 1910 in s tem legitimacijo do tožbe, ker tožnica iz nje izvaja svoj dedinski zahtevek ter ga tudi hoče proti dedinskemu zahtevku tožene iz poslednje volje iz leta 1902 uveljaviti. Tožena trdi, da je neveljavna poslednja volja iz l. 1910 radi pomanjkljive oblike, češ da sta le dve priči A. B. in I. K. podpisani kot testamentni priči, tretja A. D. pa le kot zapisnikar. Iz izpovedeb vseh treh prič sledi, da je zapustnica istočasno navzočim trem pričam naznanila svojo poslednjo voljo, da je to napisal A. D., da jo je zapustnica potrdila in podpisala in da se je A. D. samo radi tega podpisal zgolj kot zapisnikar, ker mu je glasom poslednje volje imel pripasti legat za 200 K. V originalnem testamentu se nahaja pri pričah B. in K. pristavek »priče poslednje volje«, pri D. »zapisnikar« in je D. podpisan neposredno pod K.

Po teh ugotovitvah je brezdvomno, da je D. interveniral tudi kot priča, da je D. kot zapisovatelj v zmislu §-a 581. o. d. z. mogel biti tudi priča in njemu namenjeno volilo nima vpliva na ostale določbe; je pa tudi sklepati, da zatrjevane formalne pomanjkljivosti ni in da je testament iz leta 1910 odgovarjal predpisom §-a 579, pa tudi §-a 580. o. d. z., dasi je — ker je nesporno, da je zapustnica znala pisati — zadostna bila obliki §-a 579. o. d. z.

Le v drugi vrsti prihaja v poštev, da je tožničina legitimacija podana tudi vsled tega, ker prihaja v testamentu iz leta 1905 kot volilojemalka v poštev.

Formalno neopravičeno se uveljavlja pomanjkljivost zapisnika, (češ, da priča dr. P. ni bil zadostno zaslišan in da je njegova izpoved pomanjkljivo protokolirana), ker proti zapisniku ni bilo ugovora in tvori tedaj protokol polen dokaz (§§ 343, 212—215 c. pr. r.). Pa tudi materialno ni ta očitek opravičen, ker izpovedba v svoji celoti daje pravilno sliko izpovedbe drja. P.

Nadaljni prizivni razlog trdi pomotno dokazno oceno v tem oziru, da prvo sodišče ni rešilo nastopnih vprašanj, oziroma jih ni sprejelo v dejanski stan:

1. da je zapustnica svojo poslednjo voljo pri drju. P. leta 1902 napravila očitno v namenu, da končno uredi svoje imovinske razmere za slučaj smrti, nadaljne poslednje volje pa le napravila, da uteši svoje sorodnike, pri čemur je nalašč zamolčala poslednjo voljo iz leta 1902;

2. da je zapustnica prišla ob pamet, če to ne bi bilo res in da so torej vsi testamenti po letu 1902 že radi tega neveljavni.

Pod 1. navedene trditve so subjektivni nazori tožene brez konkretne podlage, ravnotako trditev pod 2., ki pa je vrhu tega še nedopustna novotarija.

Nadaljno trditev napačne ocene izpovedbe drja. P. v tem pogledu, da ni bila zapustnica, marveč on intelektualni provzročitelj derogatorne klavzule, je logično pravilno ovrglo že prvo sodišče. Pravilnost tozadevnih ustanovitev sledi pa tudi iz tega, da niti prva informacija, niti prvi koncept nista vsebovala klavzule in da pravi dr. P. sam, da m e n i, da ga je zapustnica razumela, da torej sam dvomi, ga je li razumela ali ne. Podpira pa to ustanovitev tudi okolnost, da se je zapustnica zadnja leta o dijakih nepovoljno izražala. Slednjič ni zapustnica derogatorne klavzule napram nikomur omenila, kar bi bilo vendar pričakovati, ako bi se je bila v svesti.

Ugovor, da bi se bila zapustnica latinici v času od l. 1902 do 1910 lahko priučila, je brez pomena, ker ni dokazov, da se je je res priučila. Proti temu pa govore tudi dejstva, da je zapustnica slednjič tudi le z nemškimi črkami težko pisala in da ni misliti, da bi se bila v svoji starosti (76 let) in pri svoji malenkostni oliki še mogla priučiti novemu pisanju z latinico.

Tudi prizivni razlog napačne pravne presoje ne drži. V tej točki je pritrditi v bistvu razlogom prve instance. Po ugotovitvah je brezdvomno, da zapustnica vsebine in dalekosežnosti derogatorne klavzule ni razumela, in da tedaj ta klavzula ni odgovarjala njeni volji.

Če pa je temu tako, ne more imeti klavzula pravne veljave. Možnost, klavzulo preklicati ali uničiti testament, ki se je v vzklicnem spisu ponovno povdarjala, ne more biti razlog, ki bi na tem kaj izpremenil, ker ne more nadomestiti pomanjkanja volje.

Z ozirom na izvajanja postranskih intervenientov v pravnem oziru bi bilo še omeniti:

Dasi je vprašanje, jeli velja pritrditev kakemu predlogu po § 565 o. d. z. le za ustne oporoke, sporno, se nasprotno sme po pravici trditi, da temu ugovarjata »ratio legis« in pa sistematično stališče v zakonu (vide Pfaff Hoffman), nadalje pa posebno slučaj, da se pri alografnih oporokah prvotno poslednja volja zapustnikova izreče ustno in se tedaj tudi v takih slučajih ta pomanjkljivost izkazati utegne. Enako ni vzdržljiv sklep, da je predpis §-a 565 o. d. z. veljaven le glede v oporoki se nahajajočih odredb v ožjem zmislu, t. j. pri imenovanju dedičem in določitvi volil, ker določa § 716. o. d. z. kasatorično ali derogatorno klavzulo izrečno kot pristavek k oporoki; tedaj veljajo tudi zanjo oblike oporoke ter odločno zahteva končno tudi važnost take klavzule, da se izpolnijo vsi zakoniti predpisi za veljavnost določeb poslednje volje tudi pri njej.

Navedeni vsklicni razlogi se tedaj v nobenem oziru ne morejo smatrati upravičenim; prizive je bilo tedaj zavrniti.

Vrhovno sodišče je reviziji ugodilo, ter izpremenivši drugosodno razsodbo, zavrnilo tožbeni zahtevek in glede stroškov spoznalo, da mora tožnica toženi povrniti stroške prve in druge stopnje, postranskim intervenientom tožene pa stroške vseh treh instanc. (R VI 639/11 z dne 23. januarja 1912.)

Razlogi.

Razsodbo prizivnega sodišča izpodbijajo sicer samo postranski intervenienti. Ker pa je razsoba radi kakovosti spornega pravnega razmerja za vse sospornike (§§ 14 in 20 c. pr. r.) pravno veljavna, presoditi je s pravnega stališča stvar tako, kakor da bi bilo toženo društvo samo vložilo revizijo.

V reviziji se uveljavljajo revizijski razlogi št. 2, 3 in 4 §-a 503. c. pr. r. Ker je revizija iz slednje navedenega razloga utemeljena in tožba nevzdržljiva, odpada potreba razpravljati tudi še o obeh drugih revizijskih razlogih.

Kar se tiče predvsem aktivne legitimacije k tožbi, revizijsko sodišče ne more pristati nazoru prizivnega sodišča, češ, da pismena poslednja volja odgovarja formelnim predpisom §-a 579. o. d. z., dasi ste pristavili samo dve priči svojima podpisoma pristavek: »testamentna priča«, tretja priča pa dodala samo besedo: »zapisnikar«.

čepprav je ustanovljeno, da je bil tudi ta tretji priča poslednje volje in da je pristavil svojemu podpisu na listini: »zapisnikar« samo radi tega, ker je spisal poslednjo voljo, ter tudi po vsebini iste dobil volilo 200 K.

Tu gre za slovesen predpis oblike; ako se ne upošteva, je, ker ni izrecno prepuščena zgolj previdnosti, po §-u 601. o. d. z. poslednja volja sama neveljavna. V §-u 579. o. d. z. se zahteva, da se priče na zapustilu samem podpišejo kot priče poslednje volje, in določa, da jim vsebine oporoke ni treba vedeti.

S podpisom prič naj se torej v slovesni obliki zagotovi, da je listina ista, katero je zapustnik njim nasproti kot spis svoje poslednje volje označil. Ob dobrohotni interpretaciji zakona v zmislu §-a 538. o. d. z. je pač dopustno, da se tudi taki testamenti spoznajo veljavnim, v katerih pristavek k podpisu ne odgovarja dobesedno besedilu zakona (»priča poslednje volje«). Tega pa se je držati, da gre tu za strog in slovesen formelni predpis, da besede: »slednjič naj se tudi priče ali znotraj ali zunaj, vedno pa na listini sami podpišejo kot priče poslednje volje«, ne ustanavljajo zgolj previdnosti prepuščeni zahtevki (§ 578 o. d. z.) in da je temu zahtevku ustrezno le tedaj, če je podpisu priče na poslednji volji dodejan vsaj pristavek »priča«. Sila se pa dela zakonu, če bi se smatral tudi dostavek »zapisnikar« zadostnim.

Iz tega sledi, da je pismena poslednja volja z dne 8. aprila 1910, ker ji manjka postaven formalen zahtevek, po §-u 601 o. d. z., neveljavna. Da je zapustnica hotela napraviti pismen in ne ustmen testament, sledi iz izpovedeb zaslišanih testamentnih prič, ki so potrdile, da je zapustnica svojo poslednjo volja dala od priče podpisati in jo potem podpisala. Da se zapustnica za pismen testament potrebnih oblik ni hotela ali mogla držati (§ 584 o. d. z.), tožnica sama ne trdi.

Na testament iz leta 1905 pa tožnica sama na prvi stopnji ne opira svoje legitimacije. Odpade torej razmotrivanje o vprašanju, jeli tožnica na podlagi te poslednje volje k tožbi legitimirana.

Tožnica omenja zapustili iz leta 1905 in 1906 samo radi tega, da dokaže, da je zapustnica po poslednji volji iz leta 1902 še ponovno testirala in da pri tem proti nikomur ni omenila izpodbijane poslednje volje in še manj derogatorične klavzule.

Če pa tožnici manjka aktivne legitimacije, zadostuje že to, volje in še manj derogatorne klavzule.

Ne glede na to, pa tudi nima pravega izpodbojnega razloga, kajti dokazala ni niti, da ne odgovarja derogatorna klavzula njeni volji, niti da se je s to klavzulo ustanovil nemogoč pogoj.

Kar se tiče s l e d n j e n a v e d e n e okolnosti, zadostuje sklicevanje na § 716. o. d. z., po katerem je zapustniku prosto, da dotični pristavek razveljavi ali pa dotični testament uniči (§ 717 o. d. z.), da si omogoči napraviti brez ozira na določbe dotičnega pristavka, pozneje novo poslednjo voljo.

Brez pomena je torej za predležeci slučaj, jeli bilo zaustnici sploh mogoče izpolniti to, kar zahteva klavzula. O nepreklicni poslednji volji ni govora.

V p r v e m pogledu je pa pravdno sodišče zgolj ugotovilo, da zapustnica ni bila duševna provzročiteljica vsebine derogatorične klavzule.

Ustanovljeno je pa izrecno tudi, da je napram svojemu zastopniku drju. P., kateremu je poverila sestavo oporoke, izrekla željo, da bi testament napravil tako, da ne bo veljal noben prejšnji in noben poznejši testament, da ji je dr. P. nato obrazložil, da nepreklicne oporoke ni možno napraviti, da pa se pač volja nepremenljivosti sme izraziti v oporoki v zmislu §-a 716. o. d. z., da ji je potem stavil predlog, da sprejme v oporoko sedaj sporno derogatorno klavzulo in da je zapustnica ta predlog odobrila, potem ko ji je dr. P. razložil vsebino in pomen klavzule.

Konkluziji prizivnega sodišča, da klavzula na podlagi navedenih ugotovitev ni odgovarjala pravi volji zapustnični, s stališča §-a 565 o. d. z., ni pritrditi.

Glasom tega zakonitega določila pač ne zadostuje, da se zgolj pritrdi zapustniku stavljenemu predlogu. Če pa — kakor v predležčem slučaju zapustnik napram svojemu zastopniku izreče določno željo in mu ta na to stavi tozadeven predlog, kako da je njegovi želji zakonito najbolje možno ustreči, in če potem zapustnik po predidoči pojasnitvi predlog odobri in se izrecno s tem zadovolji, da se sprejme v poslednjo voljo, če potem sestavljeni testament sam prebere in ga podpiše sam in od prič podpisati da, se v tem pač ne more videti »zgolj« odobritev predloga in pomanjkanja določne zapustnikove volje ali pa celo pomanjkanja volje.

Dr. P.

b) Utesnitev služnostne pravice (§ 484 o. d. z.) — k uporabi §-a 1500 o. d. z.

Tožnikova parcela št. 576, travnik, meji na toženčevo njivo parc. št. 619. Ker ni druge pripravne zveze, vozi toženec od svojega doma čez tožnikovo parcelo 576 na svojo parcelo 619 in čez to parcelo nazaj do svojega doma. Tožnik je tožencu na svoji parceli 576 za vožnjo odkazal eno pot v smeri C-D-H, ter mu vsako vožnjo v drugi smeri po tej parceli prepovedal. Toženec se pa na to prepoved ni oziral, temveč je še vedno dalje vozil čez tožnikovo parcelo na različnih krajih. Po tožnikovi trditvi bi tožencu za njegove vozne potrebe zadostovala odkazana pot in ker mu toženec z vožnjo v drugih smereh dela škodo, nastopil je tožnik pot tožbe; tožbeni zahtevek se je glasil: Toženec je dolžan pripoznati, da mu pristoji pri parceli št. 576 edino le v smeri C-D-H pravica voženj za gospodarsko obdelovanje njegove parcele št. 619 in izvažanje pridelkov z nje; on ima vsled tega vsako drugo vožnjo pri parceli št. 576 opustiti.

Temu tožbenemu zahtevku je c. kr. okr. sod. v Ljubljani s sodbo z dne 9. maja 1911 opr. št. C II 430/11-6 ugodilo iz sledečih razlogov:

Lastninska pravica se da le idealno deliti. Vsak teh delov nosi naravo in značaj popolne lastninske pravice. Realna razdelitev v posamezne upravičenosti je mogoča, ker je lastninska pravica totalno gospodstvo čez stvar.

Nositelj služnostne pravice tedaj ne izvršuje pri uživanju svoje pravice posameznih upravičenosti stvarne (dinglich) strani lastninske pravice, pristojee lastniku služeče stvari, marveč s tem le posega v absolutno stran te lastninske pravice. (Unger I., S. 516, 517, 608 Anm. 7). Njegova pravica ni totalno gospodstvo čez stvar, marveč je le dovoljeni poseg v tujo lastnino v svrhu rabe.

Vsebina in obseg pravice do kolovozne poti je tedaj presojati po §-ih 354, 362, 484, 492, 493, 495 o. d. z., ker ne gre teh momentov presojati le s stališča služnostnega upravičenca. Omalovaževanje lastninske pravice gospodarja služečega zemljišča bi bilo krivično in protizakonito. Realizovanje stvarnosti lastninske pravice je, če podvzame lastnik služeče stvari na tej poljubne spremembe. Trpeti pa mora, da vozi služnostni upravičenec po služečem posestvu tako, da porablja svoje (gospodujoče) zemljišče koristno in pripravno.

(§ 473 o. d. z.). Lastnik služečega zemljišča ima tedaj opustiti take spremembe, ki bi služnostnega upravičenca realizovanje služnostne pravice onemogočile. (§ 482 o. d. z.)

Stvarnost služnostne pravice pa se razodeva v tem, da se samovoljno ne da odstraniti od služeče stvari in prenesti na drugo stvar. (§ 485 o. d. z.)

Tako je služnostna pravica kolovozne poti navezana na služeče zemljišče v celoti, ne pa na kako kolovozno pot »in concreto«; ta pravica ne ugasne s pogubo takega pota »in concreto«, marveč šele preneha s pogubo služeče ali gospodujoče stvari. (§ 525 o. d. z.)

Le pravica kolovozne poti je pravni vzrok zahtevka služnostnega upravičenca, kot poseg v absolutno stran lastninske pravice zavezanega lastnika.

Kolovozno pot »in concreto« d o l o č i t i pa je upravičenost lastnika, ker ima le ta totalno gospodstvo čez služečo stvar. Ta opravičenost je reelni del vsebine njegove lastninske pravice kot stvarne pravice, in te opravičenosti ne more realizovati služnostno opravičeni, ker mu ne pripada totalno gospodstvo čez služeče posestvo.

Zato pa zamore služnostni upravičenec priposestovati le pravico do kolovozne poti kot tako, ne pa pravice do kolovozne poti v gotovi smeri; kajti z vožnjo po gotovi poti »in concreto« skozi čas, ki ga zakon zahteva, se ne pridobi prostega razpolaganja čez to pot kot stvar, marveč se le učini, da postane svet, po katerem teče pridobljena pot, služeče zemljišče.

Prostost razpolaganja lastnika služečega zemljišča je torej omenja toliko, kolikor je gotova smer njegove lastnine kot absolutne pravice izvzeta, — s tem, da mora vožnjo po svojem zemljišču trpeti in s tem, da ne sme onemogočiti smotra služnosti, katero sme upravičenec tako izvrševati, da je gospodujočemu zemljišču v korist ali njegovi osebi pri rabi svojega zemljišča udobna. (§ 473 o. d. z.)

Način in obseg izvrševanja služnostne pravice kolovoznega pota ima torej tam svojo mejo, — kjer ne omogočuje izvrševanja totalnega gospodstva s strani lastnika služečega zemljišča — narave in smotra te služnosti.

V tem zmislu je razlagati določbe §-ov 484, 495 o. d. z.

Prostost lastnine je namreč oni višji princip, na katerem je vzgrajen ves državljanski zakon, in ta princip je našel tudi v §-ih 484, 495 o. d. z. svoj jasen in nedvoumen izraz.

V le-tem slučaju je dognano, da je toženec vozil čez tožnikovo parcelo št. 576 v dveh smereh na svojo parcelo št. 619 in to skozi več kakor 30 let.

Priposestvoval je s tem pravico kolovozne poti po tožnikovi parceli v prid svoje parcele.

Priposestvoval je pa le to pravico — nič več in nič manj.

Zvedenca sta potrdila, da zadostuje za oskrbovanje in obdelovanje parcele št. 619 in spravljane pridelkov z nje od tožnika odkazani pot, čeprav bi bili od toženca za pot zahtevani dve smeri koristnejši in udobnejši.

Istega mnenja je postal tudi sodnik na podlagi lokalnega ogleda.

Radi tega je bilo tožbenemu zahtevku ugoditi, kajti čim največja korist in udobnost pri presoji takih služnosti ni merodajna. Poklic služčega zemljišča vzlic služnosti ni ta — služiti gospodujočemu zemljišču kar najkoristnejše in najudobnejše, marveč še vedno le ta — služiti svojemu lastniku kar najbolje.

Toženčevemu prizivu c. k. r. dež. sodišče v Ljubljani ni ugodilo. (Sodba z dne 19. septembra 1911 opr. št. Bc III 109/11.)

Razlogi.

Ugotovljeno je, da je toženec glede svoje njive parc. št. 619 opravljaj gospodarske vožnje ne le v smeri C-D-H tako, da je s tožnikove poti med točkami K-H krenil na svojo parcelo in obratno, kakor mu to tožnik — toda le do točke X tudi sedaj dovoljuje, ampak tudi tako, da je prišedši po poti od točke C krenil med točkama C-D čez tožnikovo parcelo poljubno, oziroma osobito od točke S v različnih smereh, kakor S-R, S-J, S-V, S-L, vendar ne tako, da bi bil toženec vedno se držal gotovih smeri, ampak da je vozil, kjerkoli se mu je izljubilo.

Glede na to pa je, če se tudi smatra v soglasju s prvim sodnikom v zmislu toženčevih trditev priposestovanje za dokazano, gotovo upravičena trditev, da smeri, po katerih je toženec vozil do različno obdelanih delov svoje parcele, niso določene, ker je smer svojih voženj ravno vedno in poljubno menjaval. — Že iz tega razloga je bil tožitelj opravičen, nakazati tožencu le eno smer za vožnjo na parcelo in z nje, kar odgovarja tudi v zmislu racionalnega izvrše-

vanja služnostne pravice določilom §-a 484 o. d. z. o obsegu in utesnjevanju služnostnih pravic.

K temu pride še, da po prvem sodniku ugotovljeno priposestovanje ne more biti v škodo tožniku kot priznanemu singularnemu nasledniku zbok določila §-a 1500 o. d. z., na katero se je tožitelj p o s r e d n o skliceval. — Ker zemljišče tožnikovo, kateremu pripada tudi parcela št. 576, neposredno ni obremenjeno z nobeno služnostno pravico, bila bi stvar toženčeva, dokazati, da je bil tožniku ob času, ko je parcelo pridobil, znan obstoj predmetne služnosti; tega pa niti trdil ni, še manje pa dokazal. Nasprotno je z ozirom na pričevanje Ivane P. verojetna nasprotna tožnikova trditev. Tudi v tem pogledu je bil torej tožnik temeljem §-a 484 o. d. z. v zmislu §-a 495 o. d. z. upravičen, nakazati prostor za izvrševanje služnosti, katero mu je kot »dober sosed« liberalno dovolil.

Toženčevi reviziji je c. k. r. v r h o v n o s o d i š č e n a D u n a j u u g o d i l o i n tožbeni zahtevek z a v r n i l o. (Sodba z dne 6. decembra 1911 opr. št. Rv VI 567/11.)

Razlogi.

Uporaba določila §-a 1500 o. d. z. ni utemeljena; sicer ne v tem pogledu, da tvori tozadevna navedba novost; tožnik je namreč že v tožbi navajal, da je parcelo št. 576, ki je glasom zemljiške knjige prosta vsake služnosti, pridobil v dobri veri na zemljiško knjigo; navajal je nadalje še več okolnosti, s katerimi je skušal opravičiti svojo nevednost o obstoječi služnosti; ali na to dobro véro se tožnik ne more z uspehom sklicevati, kajti njegova priča, ki jo je v tem pogledu ponudil, Ivana P., je izpovedala, da je tožniku o vozni pravici toženčevi toliko bilo znano, da tožencu pristoja neka vozna pot. Ako pa je to tožnik vedel, ne more več trditi, da je pridobil parcelo v dobri veri na prostost služnosti. Pri tem položaju je bil tožnik dolžan, zadevo dalje preiskovati in je to opustitev pripisovati le njegovi nepozornosti, ako o načinu in obsegu izvrševanja pravice ni bil prišel na jasno. V tem pogledu je revizijski razlog §-a 503⁴ c. pr. r. utemeljen.

Istotako pa je utemeljen revizijski razlog, kolikor zastopa naziranje, da tožnik zaradi tega, ker je toženec vozil, ne da bi se bil držal določene smeri, ni bil upravičen, za izvrševanje vozne pravice preko parcele 576 odkazati eno določeno vozno pot.

Razprava je podala, da prideta v pravdi v poštev dve glavni vozni smeri, ki se jih poslužuje toženec za obdelovanje svoje parcele 619. Prva smer vodi od točke D do H, druga od S proti R, I, L. Prvo sodišče je konformno s prizivnim sodiščem ugotovilo, da je toženec uporabljal sporni smeri ter tam izvrševal za obdelovanje svoje parcele potrebne vožnje preko 30 let. Te ugotovitve opravičujejo pravni nazor, da toženec ni samo pridobil služnostno pravico vožnje, temveč da jo je pridobil tudi v obsegu, kakor je sporni smeri uporabljal, kajti po zakonu je možno za gospodujoče zemljišče na služnem zemljišču pridobiti več voznih poti.

Dejstvo, da se toženec od točke S ni posluževal le ene smeri, temveč vozil tudi v smereh proti R, I, L, ne more na tem ničesar izpremeniti. Razcepljenje ene vozne poti v večje število smeri je brez pomena za obstoj služnosti in bi moglo dati le povod za to, da se lastnik služnega zemljišča lahko posluži pravice do utesnitve služnostne pravice, ki mu jo jamči § 484 o. d. z. Kakor hitro pa je ugotovljeno, da toženčeva služnostna pravica vožnje obsega smer D do H, in smer od S proti R, I, L, ima tožnik to služnostno pravico tudi spoštovati. Tožnik se sicer sklicuje na § 484 o. d. z.; rešiti je torej še vprašanje, ako so dani pogoji za utesnitev služnostne pravice vožnje na eno samo, v tožbenem zahtevku označeno smer. Po §-u 484 o. d. z. se morejo služnostne pravice utesnjevati, a le toliko, kolikor to ne nasprotuje njihovej naravi in namenu. To določilo v zvezi z onim §-a 473. o. d. z. opravičuje pravni zaključek, da utesnitev služnostne pravice, ker narava in namen služnostne pravice vožnje odgovarja boljši in ugodnejši rabi gospodujočega zemljišča, nasprotuje njenemu namenu, če bi se z utesnitvijo boljša in ugodnejša raba bistveno omejila.

Prvo sodišče je na podlagi zvedenškega mnenja prišlo do zaključka, da raba samo ene poti sicer zadostuje za obdelovanje parcele 619, da pa je raba obeh, od toženca označenih smeri, za obdelovanje boljša in ugodnejša. Tega mnenja tudi prizivno sodišče ni izpremenilo. To mnenje, oziroma ta ugotovitev pa popolnoma zadostuje, da se sme tožniku, ki hoče utesniti služnostno pravico na eno odkazano pot, v zmislu §-a 484. o. d. z. ta zahteva odreči.

Dr. Č.

c) To, da stranka izvansodno prizna zastopniške stroške, ne ovira sodne odmere stroškov.¹⁾

Odvetnik N. je zastopal dedinjo A in ml. B pri precej dolgotrajni in obsežni zapuščinski razpravi. Ker se ž njim, ki je zahteval na ekspanzarju znesek 6500 K, glede stroškov nista mogla sporazumeti, sta dediča predlagala pri zapuščinskem sodišču, da se zastopniku N. naloži predložitev stroškovnika v svrhu sodne odmere v zmislu člena V. uvodnega zakona k civilno-pravdnemu redu.

Zapuščinsko sodišče je predlogu ugodilo in naložilo zastopniku s sklepom 6. decembra 1911 opr. št. A 274/10-60, da predloži do 31. decembra 1911 ekspanzar po zastopstvu naraslih stroškov.

Odvetnik N je z ozirom na ta sklep s posebno vlogo na sodišče naglašal, da se stroški glede dedinje A ne smejo posebej odmeriti v smislu navedenega člena V., ker se je stranka opetovano odrekla sodni odmeri zastopniških stroškov, posebno pa z izjavo z dne 27. novembra 1911, v kateri je stranka likvidirala po svojem soprogu in pooblaščenцу stroške za zastopanje pri zapuščinski razpravi s 6500 K s tem, da obsega ta znesek tudi stroške za zastopstvo ml. dediča B in da se z ozirom na to skupno likvidacijo stroški za zastopstvo ml. B odstopijo dedinji A v sodno odmerjenem znesku. V omenjeni vlogi je zastopnik tudi trdil, da je vložil že tožbo na plačilo pri pristojnem sodišču (Cg I 648/11) ter je predlagal: 1. da se predlog dedinje A brezpogojno in na vsak način do končne pravde (Cg I 648/11) zavrne; 2. da se odmera stroškov proti ml. dediču B odloži do pravomočne rešitve navedene pravde, ki bo merodajna, vsekakor pa upoštevana pri dogovorjeni porazdelbi. Končno prosi za podaljšanje danega roku.

O predlogu zaslišana dedinja A je trdila, da ona izjave ni odobrila, da njen soprog za to ni imel pooblastila ter da hoče dokazati, da ta izjava zanjo ni obvezna.

Zapuščinsko sodišče je predlog zastopnika N. s sklepom 11. avgusta 1911 opr. št. A 274/10-69 zavrnilo, podaljšalo pa rok za predložitev stroškovnika od 1. febr. 1912. Zavrnitev je utemeljilo tako: Temeljem člena V. uvodnega zakona k civ. pr. redu sme likvi-

¹⁾ Osnutek novega odvetniškega reda odklanja obligatorno odmero stroškov; dopusten pa je predlog na odmero tudi po osnutku, dokler ni tožbe in je tožba izključena, dokler teče postopanje o odmeri stroškov. *Ur.*

dacijo stroškov predlagati stranka kakor odvetnik. Dejstvo, da zastopnik svoj od dedinje A priznani ekspenzar vtožuje, ne ovira sodnega odmerjenja tem manje, ker odklanja ta dedinja obveznost, zanikajoča priznanje.

S prej označenega stališča je zastopnik v rekurzu zoper ta sklep predlagal, da se razveljavi, oziroma izpremeni tako, da se vprašanje glede obveznosti likvidacije in glede odpovedi dedinje A na sodno odmero v izjavi z dne 27. novembra 1912 odkáže na redno pravdno pot, rešitev predloga A na predložitev ekspenzarja in odmero stroškov odloži do pravokrepne razsodbe v pravdi Cg I 648/11, dani rok pa prekliče.

S sklepom 1. februarja 1912 opr. št. R III 30/12-1 rekurzno sodišče rekurzu ni ugodilo iz naslednjih razlogov:

Po členu V. uvodn. zakona k c. pr. r. ima tudi stranka pravico, zahtevati sodno likvidacijo stroškov svojega zastopnika, in se mora v takem slučaju zastopniku naložiti, da predloži svoj račun v primer-nem roku. To se je zgodilo s sklepom 6. decembra 1911 opr. št. A 274/10-60, ki je že pravomočen.

Ne glede na to pravomočnost pa je rekurz tudi stvarno neute-meljen, kajti vprašanje, ali mora stranka plačati od nje že priznani znesek, se more rešiti le spornim potom, nima pa stika s postopa-njem v smislu dvornega dekreta z dne 4. oktobra 1833 št. 2633 zb. j. p., ozir. člena V. uvod. zak. k c. pr. r. Le tedaj, če bi bila stranka že obsojena v plačilo gotovega zneska, odnosno če bi bila v sodni ali drugi izvršljivi poravnavi priznala gotov znesek, bi ne bilo več mesta za tako postopanje izvenspornim potom. Tega pogoja v le-tem slučaju ni, kajti izjava z dne 27. novembra 1911 ni potrjena in dedi-nja A jo izpodbija tako glede legitimacije svojega soproga, ki jo je podal v njenem imenu, kakor tudi glede njene pravne veljave.

V r h o v n o s o d i š č e je s sklepom 13. marca 1912 opr. št. Rv III 71/12-1 ukrenilo:

Revizijskemu rekurzu se, ker ni pogojev §-a 16 ces. pat. z dne 9. avgusta 1854 št. 209 drž. zak., ne ugoti, kajti ukaz za predložitev stroškovnika ima nedvomno podlago v drugem in tretjem odstavku člena V. uvod. zak. k c. pr. r. Če se rekurent sklicuje na izvensporno priznanje svoje stranke, ni to na poti sodni odmeri, ker se z odmero ne izpremene morebitne, s priznanjem pridobljene pravice.

B. B.

d) Če je oče imetje svoje nedoletne hčere porabil za nevestino opremo brez poprejšnjega sodnega dovoljenja, je vprašanje o upravičenosti te porabe rešiti pravnim potom. (§-i 2 št. 7, 18 in 216, 208 št. 5 ces. patenta z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak., §§ 233, 1224 o. d. z.)

Nedoletna Marija T. ima terjati od svojega očeta Ivana T. volilo po svoji materi v znesku 4000 K, ki zapade v plačilo ob premembu stanu te nedoletnice. Omožila se je dne 15. svečana 1911. Ker bi Ivan T. moral sedaj zapalo volilo plačati, je položil pri skrbstveni sodnji v L. kot oče in zakoniti zastopnik račun v znesku 4120 K 19 h s predlogom, da naj se položeni račun z ozirom na stroške, katere je on o priliki poroke svoje imenovane nedoletne hčere Marije T., sedaj omožene Ch. založil za nabavo bale, pohištva i. t. d. skrbstveno oblastno odobri.

Nedoletnica in njen soprog, ki ji je bil postavljen skrbnikom po zmislu §-a 271 o. d. z., sta bila o predlogu zaslišana in sta potrdila, da sta prejela v računu navedene stvari in da glede predloga nimata ničesar pripomniti.

Nato je c. kr. okrajna sodnija v L. kot skrbstvena oblast ta predlog s sklepom 9. oktobra 1911 opr. št. IV 191/1895-5 zavrnila s tem, da bi bil moral predlagatelj za tako važna opravila svoj čas izposlovati skrbstveno oblastno dovoljenje po zmislu §-a 233 o. d. z. Ker tega dovoljenja ni, se položeni račun glasom §-a 208 št. 5 ces. patenta z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. ne more odobriti; sicer je pa sodnji itak znano, da vtožuje nedoletnica pri c. kr. deželni sodnji v Lj. pod Cg I 455/11 od predlagatelja 4000 K materne odpravnščine. V tem sporu bo utegnil predlagatelj staviti svoje ugovore.

V rekurzu zoper ta sklep navaja predlagatelj, da je njegov predlog opravičen, ker je izdal za svojo hčer ne-le materno volilo v znesku 4000 K za nabavo nevestine opreme o priliki njene možitve, ampak za njeno vzgojo, osobito za šolanje v T., Lj. in Šk. L. preko 4000 K. Upoštevajoč vrhu tega, da ima skrbeti še za nedoletne otroke iz svojega drugega zakona, je le pravično, da se smatra materino volilo kot izplačano tembolj, ker je bila nedoletnica sama s tem zadovoljna, češ, da ne zahteva čez vrednost zneska 4000 K

nobene bale in nobene dote, in ker jej je dal še pred poroko 200 K, na dan poroke 2000 K, posodil pa po poroki 2600 K.

Z ozirom na te navedbe, za katere navaja dokazila, prosi predlagatelj za naknadno odobritev izdatkov na račun maternega volila in predlaga, da rekurzna sodnija predlogu ugotovi. Trdi, da se to vprašanje more in sme rešiti le izvenspornim potom.

Rekurzna sodnija je s sklepom 29. novembra 1911 opr. št. R III 251/11-2 izpodbijani sklep razveljavila ter prvi sodnji naložila, da poizveduje o tem, če in v koliko je bila nabava opreme za nedoletnico o priliki njene možitve potrebna in da potem naknadno sklepa o predlogu očeta in zakonitega zastopnika po zmislu §-a 233 o. d. z. — iz nastopnih razlogov:

Ni dvomno, da gre tu za slučaj, o katerem je treba po zmislu §-a 233 o. d. z. skrbstveno-obastne odobritve; v zmoti pa je prvi sodnik, če meni, da ni treba računa o porabi materne dote nedoletnice za nabavo nevestine oprave odobriti, ker se ni poprej izposlovalo tako sodno dovoljenje, kar ni prepovedano, temveč je nasprotno v §-u 208 št. 5 ces. patenta z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. dopustnost naravnost izrečena.

Po analogiji določil §-ov 187—189 navedenega patenta bo torej treba le dognati, če in v koliko so bile po očetu za nevestino opremo nabavljene stvari potrebne in primerne z ozirom na njen bodoči stan. V tej meri ne bo mogoče odreči sodne odobritve v zmislu §-a 233 o. d. z.

Nadaljne, po rekurentu navedene okoliščnosti, koliko je on izdal za izrejo svoje hčere, koliko ji je dal v denarju ob možitvi in pozneje, ne pridejo tukaj v poštev, ker zadevajo druga vprašanja; prva namreč: v koliko je oče zadostil svoji, po zakonu mu naloženi dolžnosti, skrbeti za vzgojo in izrejo svojega otroka, druga pa: če in v koliko je s tem nastala kaka pravna zaveza nedoletnice in njenega soproga.

Vsekakor pa je rešiti predmetno zadevo brez ozira na visečo pravdo Cg I 455/11, ker pristojna odločba po zmislu §-a 233 o. d. z. skrbstveni oblasti in jo je okreniti v izvenspornem postopku.

Vrhovno sodišče je s sklepom 6. marca 1912 opr. št. R VI 44/12-2 spremenila rekurno odločbo in sklep prve stopinje restituirala s tem dopolnilom, da je I. T. kot očetu in zakonitemu zastopniku naložilo, da svoje zahteve pravnim potom uveljavlja.

Razlogi.

Okolnost, da I. T. kot oče in zakoniti zastopnik ni bil opravičen, brez sodnega dovoljenja uporabljati imetje svoje nedoletne hčere M. T. (§§ 149, 150 o. d. z.) pač res ne ovira naknadne odobritve glede porabe matrne dote za nabavo nevestine oprave, kar rekurzna sodnija povsem primerno izvaja, a navzlic temu odločba rekurzne sodnije ni vzdržljiva.

Sodna odobritev izdatkov bi v pravnem oziru učinkovala kakor priznanje, da je glavnica po meri odobrenih izdatkov ugasnila. (§§ 18 in 216 ces. patenta.)

Za tako dalekosežno odredbo pa nikakor ne zadostuje podlaga, katero nudi izvenšporno postopanje, tem manje, ker je odločba zavisna od pravnih vprašanj, kojih rešitev je le pravnim potom mogoča.

Če je namreč I. T. o priliki možitve svoje hčere zanjo nabavil nevestino opremo brez sodnega dovoljenja, da sme za to izdati njeno imetje, rešiti je z ozirom na določilo §-a 1224 o. d. z. v prvi vrsti vprašanje, če naj velja to določilo tudi glede nabave nevestine opreme in s tem v zvezi nadaljno vprašanje, če ni opravičena domneva, da je I. T. imel namen, te stroške iz lastnega imetja trpeti. Ta vprašanja so tem važnejša, ker se ml. M. T. om. Ch. sedaj protivi, da bi se stroški za nevestino opremo iz njenega imetja pokrili.

O tem torej, če je premoženje mladoletne M. T. omožene Ch. porabiti za nevestino opremo, se mora po zmislu §-a 2 št. 7 ces. patentna pravnim potom odločiti.

Zadevni predlog se je moral torej zavrni v zmislu prvosodne odločbe s to dopolnitvijo, da se je nakazal predlagatelj na redno pot civilne pravde.

B. B.

e) Ne le popolna pijanost, nego tudi že mala vinjenost, ki krati zmožnost jasnega preudarka, utegne izključiti prostost in resnost volje, potrebne za sklepanje pogodb.

C. kr. okrožno sodišče v C. je ugodilo tožbenemu zahtevku tožnika Antona R., da mora toženec Miha O. priznati sklep kupne pogodbe glede posestva vlož. št. 177 kot. obč. Sv. Magdalena in pogodbo izpolniti. Glavni ugovor tožencev, da je bil o času sklepa

zatrjevane pogodbe pijan in radi tega za sklenitev pogodbe nezmožen, je prvo sodišče zavrlo, sklicuje se na izpovedbe prič, da je bil toženec le »malo vinjen« ali le »nekoliko korajžen«.

Druga inštanca, višje deželno sodišče v G., ni ponovilo nikakih dokazov, marveč je, izhajajoč iz prvosodno ugotovljenih dejstev, dejalo, da je prvo sodišče v pravem oziru napačno presodilo dejanski stan, češ, že iz ugotovljenih dejstev izhaja, da o prosti volji toženčevi ob sklepanju pogodbe ni moglo biti govora. Vsled tega je toženčevemu prizivu ugodilo in tožbeni zahtevek zavrnilo.

Vrhovno sodišče je prizivno sodbo z odločbo z dne 28. februarja 1912, o. št. R VI 81/12-1, potrdilo.

Razlogi.

Revizija se sklicuje na točki 3 in 4 §-a 503. c. pr. r., v resnici pa ne izvaja revizijskega razloga po točki 3, ampak onega po t. 2 leg. cit., kajti to bi ne bilo nikako nasprotje v spisih, marveč le nedostatek postopanja, ako bi se druga inštanca ob kršitvi načela neposrednosti spuščala v oceno dokaza, ki se oddaljuje od ocene prvega sodnika. Tega pa ni storila.

Glasom svojih sodbenih razlogov je prizivno sodišče tožbeni zahtevek le radi tega zavrnilo, ker je bil toženec za časa zatrjevanega sklepa pogodbe tako zelo pod vplivom zaužitih alkoholnih pijač, da tedaj ni bil sposoben dati izraza svoji prosto in resno premišljeni volji v zmislu §-a 869. o. d. z. Pri tem prizivno sodišče ne izhaja od nikakih drugih ugotovitev kakor prvo sodišče, marveč si je njegove ugotovitve vzelo za podlago, da je bil toženec v istem času »malo vinjen« in »nekoliko korajžen«. S tem pa je vsekakor smatralo duševno razpoloženje toženčevo za tako, da izključuje prosto in resno prevdarjeno voljo, ki mora imeti svojo podlago v treznem premisleku. Nazor prvega sodišča, da je prosta volja še le takrat izključena, kadar od pijače omoteni ne ve, kaj dela, je druga inštanca po pravici zavrгла; kajti skušnja uči, da se po navadi sposobnost pametnega prevdarjanja izgubi že mnogo preje. Vsekakor je treba vprašanje individualno različno presojevati, ktera množina alkohola zadošča za omotenje jasnega prevdarka; ali v danem slučaju je že prvo sodišče ugotovilo, da je bilo toženčevo duševno stanje od normalnega različno. Prizivno sodišče pa je bilo

tem manje v zmoti, ko se je na to ugotovitev naslanjalo, ker je bil cel prigodek, kakor se je vršil, in celo postopanje obeh pogajalcev, od kojih med drugim nobeden ni ničesar o morebitnih bremenih tistega zemljišča omenil, tak, da vzbuja že ob sebi pomisleke, mari ni bila toženčeva prostost prevdaranja zmanjšana.

Dr. M. D.

B. Kazensko pravo.

a) Sostavni pojem tatvine »radi svojega dobička« je le tedaj podan, kadar gre za oškodbo premoženja, ki se dá v denarju ceniti.

Štirinajstletni delavec Karel P. je priznal, da je ponoči prestopil vrtno ograjo, na vrtu, odtrgal šest vrtnic, od teh dal, vrnivši se k svojim tovarišem na cesto, dve Adolfu A., po eno Adamu I. in Niko-laju S., dve pa je sam obdržal. Okrajno sodišče ga je na ovadbo lastnice vrta, ceneč vrednost vrtnic na 70 h, obsodilo po §-u 460. k. z. na 12 ur zapora. Obsodba je postala pravomočna, ali Karel P. ni nastopil kazni, ker se je upotilo postopanje radi pomilo-stitve.

V tem štadiju je določila generalna prokuratura ničnostno pritožbo v obrambo zakona in kasacijsko so-dišče je z odločbo z dne 7. novembra 1911, opr. št. Kr II 356/11-4. izreklo, da prvoinštančna sodba krši zakonska določila §-ov 171, 460 k. z., in je Karla P. od obtožbe v zmislu §-a 259. k. pr r. oprostilo.

Razlogi.

Deliktni dolus §-a 171. (§-a 460) k. z. obstaja v dobičkaželjni nameri; to označuje čisto jasno zadnji stavek §-a 306. k. z. Taka namera pa je podana le tedaj, ako storilec ravna v zavesti, da odtegne iz posesti drugega stvar z vrednostjo in v namenu, da jo kakor stvar, ki ima prometno ali porabno vrednost, v resnici porabi, torej sebe ali koga drugega ž njo okoristiti. To pa v danem slučaju ni tako. Za lastnico vrtnic, od katerih so bile cvetlice utrpane, so imele le-te pač le idejalno afekcijsko vrednost, ne pa prometne cene; da bi se ona pečala s prodajanjem cvetlic, namreč iz aktov ni razvidno. Ali tudi za Karla P. in njegove tovariše niso imele vrtnice nikake prometne cene; on sam je večji del vrtnic razdal

svojim pajdašem in veselje nad posestjo vrtnic je bilo kmalu pri kraju, ker vrtnice kmalu ovenejo. Povečanje premoženja s tem dejanjem niti Karel P., niti nobeden njegovih pajdašev ni dosegel, veselje nad posestjo cvetic po ob sebi še ni nikak premoženjski dobiček. Da pa sme le dobičkaželjna odtegnitev iz posesti veljati za tatvino, izhaja tudi še iz določeb §-ov 187, 188 k. z. o dejanskem kesu, ki imajo za predpogoj premoženjsko oškodbo okradenega. V njih zmislu ne smatra kazenski zakon, da bi bila pri pojmu tatvine karakteristični oškodovalni učinek — žalitev posestne volje okradenca, ampak je to njegova oškodba na premoženju, ki se da v denarju ceniti.

Dr. M. D.

b) Stroški zasebnega udeleženca: odločba kasacijskega dvora z dne 5. decembra 1911, Kr II 390/11-4.

O k r a j n o s o d i š č e je obsodilo E-o Ě. in E-o N. zaradi prestopka po §-u 464, češ, da ste si prilastili v tovarni Ig. Kl. ukradene stvari — ter v povračilo stroškov kazenskega postopanja po §-u 389. k. pr. r. Zasebni udeleženec — zastopan po pravnem zastopniku — se je zavrnil na pot civilne pravde po §-u 366. k. pr. r. Stroški zastopstva so znašali 10 kron — pa sodba o tem ničesar ne omenja.

Obe obtoženki ste podali vzklic glede krivde in kazni. Pri vzklicni razpravi je zopet interveniral zastopnik zasebnega udeleženca — ter prijavil tudi stroške. Vzklic se je zavrnil kakor neutemeljen, odnosno nedopusten, in se je sodba prve inštanice v polnem obsegu potrdila; zastopniku zasebnega udeleženca se po vzklicni inštanci niso priznali nikaki stroški zastopstva, češ da se je že v prvi sodbi zasebni udeleženec zavrnil po §-u 366. k. pr. r. s svojimi zahtevki na pot civilne pravde, in da zoper to ni pravnega leka. Vsled tega je bilo sploh o d v e č, da se je zasebni udeleženec po svojem zastopniku udeležil vzklicne razprave in da v tem oziru določba §-a 471. k. pr. r., po kateri se je bil zasebni udeleženec o vzklicni razpravi obvestil, ničesar ne izpreminja, češ da je moral sam zasebni udeleženec uvideti, da je njegova navzočnost pri vzklicni razpravi bila odveč.

Kasacijski dvor je odločil, da se je s tem izrekom vzklicne inštanace kršil zakon.

Po §-u 286. c. pr. r. je civilni sodnik — če je odločba v civilni pravdi odvisna od dokaznega kaznjivega čina — vezan na kondemnujočo sodbo kazenskega sodnika. Zavrnitev na civilno pot je torej povsem brezpomembna. Jasno je, da ima zasebni udeleženec ne le pravico, temveč tudi dovolj povoda za to, da svoje v §-u 47. k. pr. r. zajamčene pravice zastopa tudi pri vzklicni razpravi, h kateri je bil v zmislu določbe §-a 471 k. pr. r. vabljen. Da je izrek vzklicnega sodišča pravnopomoten, izhaja tudi iz sledečih razmotrivanj:

Po §-u 390., odst. II. k. pr. r., imata povrniti stroške brez uspešnega vzklica vzklicateljci v predležem slučaju in jima sodba vzklicnega sodišča tudi povračilo stroškov vzklicnega postopanja nalaga. Vsled tega ste pa zavezani — §§ 393, odst. III., in 381, št. 4 k. pr. r. — povrniti tudi vsakojake stroške zastopstva, tedaj tudi pristojbine zastopnika zasebnega udeleženca, kateri ima po §-u 50. k. pr. r. pravico, da pušča zastopati svojo zadevo po pravnem zastopniku iz zagovorniške liste.

O tem — § 393 k. pr. r. — sploh ni presojati, če je v konkretnem slučaju bilo zastopanje potrebno ali ne — sodišče ima le pravico, da presoja, če so vsi postavki stroškovnika upravičeni — to se pravi, če so v razmerju s storjenim delom preveliki. (Naredba just. min. z dne 9. julija 1878, št. 7075.)

c) Stroški pomotoma zasledovanega obdolženca: odločba kasacijskega dvora z dne 7. decembra 1911, opr. št. Kr I 416/11.

Ivan S. tožil je Matijo L. radi žaljenja časti pri okrajnem sodišču v N. Obtožitelj je navajal v tožbi, da stanuje Matija L. v M. Okrajno sodišče v N. je prosilo okr. sodišče v M., da naj zasliši v zmislu §-a 38. k. pr. r. Matijo L. Sodišče v M. je vabilo na dan 28. maja 1911 poslednjega, a tega dne zglašil se je pri zaprošenem sodišču zastopnik Ferdinanda L. ter je izjavil, da v M. le Ferdinand L., ne pa Matija L., stanuje, in prosil, da se v svrhu zašlišbe odredi drug narok. Sodišče v M. je res temu predlogu ugodilo ter odredilo nov narok na dne 4. maja 1911. Pri tem naroku se je Fer-

din and L. zaslišal v zmislu §-a 38, odst. 3., ter zanikal vsako krivdo, to se pravi — trdil je, da on ni nikdar izjavil kaj podobnega, kar mu je očitala zasebna obtožba. Sodišče v M. je zato povrnilo spise sodišču v N. To pa je odredilo glavno razpravo na dan 25. maja 1911 in k tej kakor obdolženca povabilo Ferdinanda L. Zastopnik zasebnega obtožitelja Ivana S. je pri glavni razpravi izjavil, da je zasebna obtožba naperjena izključno le zoper Matijo L. in da se je le p o m o t o m a kot njegovo bivališče v tožbi navedlo M. Zagovornik Ferdinanda L. stavil je nato predlog, da naj se glede Ferdinanda L. izreče oprostilna razsodba ter zasebnemu obtožitelju Ivanu S. naloži povračilo stroškov.

O k r. s o d i š č e v N. je nato res oprostilo Ferdinanda L. po §-u 259., št. 1 k. pr. r., zaeno pa proglasilo sklep, da se njegov predlog glede stroškov zavrača, češ, da proti njemu ni nastopil Ivan S. nikdar kakor zasebni obtožitelj, in da tedaj določba §-a 390., odst. 1. k. pr. r., tu nima mesta. Ferdinand L. da zamore le svoje odškodninske zahtevke zoper Ivan S. uveljavljati (radi napačne navedbe adrese v tožbi) potom civilne pravde.

Zoper ta sklep pritožila sta se po svojih zastopnikih Ivan S. in Ferdinand L. na o k r o ž n o s o d i š č e v K. To je dvignilo sklep ter naročilo o k r. s o d i š č u v N., naj v zmislu §-a 390. k. pr. r. najpreje odloči, kdo da ima povrniti stroške kazen. postopanja. O k r a j n o s o d i š č e v N. je nato spoznalo z novim sklepom glede dosedanjih stroškov, da imata Ivan S. in Ferdinand L. vsak svoje stroške trpeti. O zopetni pritožbi obeh strank je v z k l i c n a i n š t a n c a spoznala premenivši sklep o k r a j n e g a s o d i š č a v N., da ima stroške trpeti Ivan S. Stroške je potem odmerilo okrajno sodišče v N. na 72 K 76 h.

Kasacijski dvor je pa glede poslednjega sklepa izrekel, da krši ta sklep zakon in to iz naslednjih razlogov:

Zoper Ferdinanda L., kateri se je bil sicer zaslišal po §-u 38., odst. 3. k. pr. r., se v istini nikdar ni vložila kaka tožba. Torej se taka tožba tudi ni vmaknila; tudi se ni oddala izjava, da se je od strani zasebnega obtožitelja Ivana S. zgodila pomota v osebi. P r a v d n i subjekt je bil vedno le Matija L. Po §-u 390. k. pr. r. ima se pa zasebnemu obtožitelju naložiti povračilo vsled njegove tožbe naraslih stroškov, če se je kazensko postopanje pričelo

na njegov predlog. Predlog Ivana S. je pa vsikdar meril le na to, naj se kaznuje radi žaljenja na časti Matija L., ne pa Ferdinand L.

Ivan S. in Ferdinand L. si torej nikdar nista stala nasproti kakor zasebni obtožitelj in obdolženec, in med njima ni bilo sploh nobenega kazenskega pravnega razmerja.

Pripomniti je še, da po mnenju kasacijskega dvora sploh ne bi smelo priti nikdar do oprostilne sodbe v N. Konstatovati bi bilo le dejstvo, da je prišla mesto obdolženca Matije L. druga oseba — namreč Ferdinanda L., ter bi bilo razpravo v svrhu vabila pravega obdolženca preložiti.

Dr. E. P.



Književna poročila.

E. Smirić: Deutsch-italienisch-kroatische oder serbische Amtsterminologie. — Terminologia ufficiale tedesca-italiana-croata-serba. — Njemačko-talijanska-hrvatska ili srpska službena terminologija. Tisk Straulino & Straukel, Mali Lošinj 1911, str. 823.

To je besednjak, katerega se smemo i slovenski juristi odkritosrčno veseliti. — Z ministrsko odredbo z dne 26. aprila 1909 je proglašen za Dalmacijo pri vseh c. kr. oblastvih hrvatski ali srbski jezik za poslovni jezik tudi notranjega uradovanja; v zunanjem uradovanju se pri sodiščih n. pr. nemški predlogi odklanjajo in marsikateri odvetnik je že skusil, s kakimi težavimi se napravi vloga, n. pr. za izvršbo v Dalmaciji, v hrvatskem jeziku, ako se ne razpolaga s — primernim hrvatskim besednjakom.

Mimo hrvatskega besedišča pa vsebuje slovar še italijansko, kar pride tudi mnogim slovenskim juristom v korist. To bi bila čisto praktična stran knjige. Še večjega pomena pa je knjiga za razvoj slovenske pravne terminologije. Imamo sicer Babnikovo uradno terminologijo; ali ta se nanaša predvsem na pravne izraze sodnega področja in je izšla še za časa pred novim civilnopravnim in izvršilnim redom. Smirićeva terminologija pa se na sodne izraze, vsaj kolikor se meni dozdeva, prilično najmanj ozira, gotovo pa se v višji meri kakor Babnikova peča s tistimi izrazi, ki se tičejo finančnega, poljedelskega, trgovinskega, notranjega ministrstva in ministrstva javnih del. Saj je spisatelj dvorni svetnik dalmatinskega namestništva in so mu te discipline še najbolj pri roki. S tem pa nikakor ne rečem, da je Smirićeva terminologija za sodne discipline manj uporabna. Nasprotno; praktično sem jo preskusil in se prepričal, da ga ni skoro izraza, katerega ne bi tu našel. Le tu pa tam sem kak teoretičen pojem iztaknil, katerega prevod sem si moral iz drugih besed šele izvesti n. pr. Befriedigungsrecht, Leistungsfrist, Entmündigung, i. dr. Še prav posebno pa je pripomniti, da se Smirić ne ozira izključno na izraze, ki so v raznih zakonih, marveč povzel je izraze sploh, samo da se rabijo v konvencionalni